

عنوان مقاله:

رخساره ها، محیط رسوبی و چینه نگاری سکانسی سازند نیریز (ژوراسیک زیرین) در منطقه فارس

محل انتشار:

فصلنامه علوم زمین، دوره 27، شماره 106 (سال: 1396)

تعداد صفحات اصل مقاله: 13

نویسنده:

علی حسین جلیلیان - استادیار، گروه زمین شناسی دانشگاه پیام نور، ایران

خلاصه مقاله:

سازند نیریز دربر گیرنده کهن‌ترین نهشته سنگ‌های ژوراسیک منطقه فارس و آخرین واحد سنگ‌چینه‌ای گروه کازرون در حوضه زاگرس است. در این پژوهش رخساره‌ها، محیط رسوبی و چینه‌نگاری سکانسی برش الگوی این سازند به سبب ۲۳۳ متر در تقادیس خانه‌کت و کوه سورمه به سبب ۶۸ متر مورد مطالعه و مقایسه قرار گرفته‌اند. یافته‌های این پژوهش نشان داد سازند نیریز بیشتر از رخساره‌های کربناته و شیل تشکیل شده است که در بخش میانی برش الگو با لایه‌های کنگلومرای آهکی و ماسه‌سنگ گلوکونیته و در تقادیس سورمه با ماسه‌سنگ آهکی همراه است. شواهد موجود گواهی می‌دهند که این مجموعه رسوبی کربناته- آواری در زیرمحیط‌های مختلف یک دریای کم ژرفا و محدود (اپیکانتینتال) در جنوب راندگی اصلی زاگرس نهشته شده است. بخش زیرین سازند نیریز متشکل از دولومادستون و شیل با همراهانی از سنگ‌های آهکی است که با نخستین پیشروی دریای ژوراسیک در خاور حوضه زاگرس در یک رمپ هم‌کلینال نهشته شده است. افزایش واردات آواری حاصل از فرسایش مناطق شمال خاوری حوضه به دلیل پایین بودن سطح آب دریاها در لیاس سبب گسترش دشت ساحلی و محدود شدن تولید کربنات در سکو شد. با این تغییر قابل توجه در رژیم رسوب‌گذاری یک سامانه خلیج دهانه‌ای متأثر از جریان‌های کشندی در محدوده زاگرس بلند فعال شد که رخساره‌های آواری میانه برش الگوی سازند نیریز محصول آن است. این واحد آواری در پوشش رسوبی مزوزوییک زاگرس منحصر به فرد است و با گسترش نهشته‌های قاره‌ای معادل سازند شمشک (ژوراسیک زیرین) در منطقه سوندج- سیرجان ارتباط دارد. افزایش کربنات‌های دریایی کم‌ژرفا همراه با آثار تبخیری‌ها در بخش بالایی برش‌های مختلف سازند نیریز نمایانگر پیشروی تدریجی دریا، کاهش واردات آواری و تثبیت دوباره شرایط سکویی به‌ویژه محیط کشندی در آب و هوای خشک لیاس (سبخای ساحلی) است. تغییرات عمودی رخساره‌ها نشان داد که توالی رسوبی سازند نیریز در منطقه فارس از یک سکانس رسوبی رده دوم (۵ تا ۵۰ میلیون سال) هم‌ارز با بخش زیرین سوپرسکانس فرهاد (ژوراسیک زاگرس) تشکیل شده است. این سکانس به نوبه خود دو سکانس رده سوم (۵ تا ۵۰ میلیون سال) را شامل می‌شود که با ناپیوستگی نوع ۱ محدود شده و در اواسط لیاس (سینمورین- پلینسباکین) پدید آمده‌اند.

کلمات کلیدی:

سازند نیریز، منطقه فارس، زاگرس خاوری، سوپرسکانس فرهاد

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1384171>

